P10_TA(2025)0188

Możliwości uproszczenia funduszy spójności

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 września 2025 r. w sprawie możliwości uproszczenia funduszy spójności (2024/2106(INI))

(C/2026/1475)

Parlament Europejski,

— uwzględniając art. 4, art. 162, art. 174–178 i art. 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),

— uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej ([1]) (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów),

— uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności ([2]),

— uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji ([3]),

— uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego ([4]),

— uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 ([5]),

— uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/460 z dnia 30 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013 oraz (UE) nr 508/2014 w odniesieniu do szczególnych środków w celu uruchomienia inwestycji w systemach ochrony zdrowia państw członkowskich oraz w innych sektorach ich gospodarek w odpowiedzi na epidemię COVID-19 (Inicjatywa inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa) ([6]),

— uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2025/925 z dnia 7 maja 2025 r. w sprawie instrumentu na rzecz rozwoju i wzrostu regionów przygranicznych (BRIDGEforEU) ([7]);

— uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 ([8]),

([1]) Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
([2]) Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 60, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj.
([3]) Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj.
([4]) Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 94, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1059/oj.
([5]) Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj.
([6]) Dz.U. L 99 z 31.3.2020, s. 5, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/460/oj.
([7]) Dz.U. L, 2025/925, 19.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/925/oj.
([8]) Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 487, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj.

— uwzględniając rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych ([9]) (europejski kodeks postępowania w zakresie partnerstwa),

— uwzględniając swoją rezolucję z 16 stycznia 2024 r. w sprawie realizacji rozwoju terytorialnego (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów, tytuł III rozdział II) i jego stosowania w Agendzie Terytorialnej Unii Europejskiej 2030 ([10]),

— uwzględniając opinię Komitetu Regionów z 24 stycznia 2025 r. pt. „Budżet UE i polityka ukierunkowana na konkretny obszar: propozycje dotyczące nowych mechanizmów projektowania i realizacji w kontekście WRF na okres po 2027 r.",

— uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z 27 lutego 2025 r. pt. „Wzmocnienie orientacji na rezultaty w ramach polityki spójności po 2027 r. – wyzwania, ryzyka i szanse" ([11]),

— uwzględniając komunikat Komisji z 11 lutego 2025 r. pt. „Droga ku następnym wieloletnim ramom finansowym" (COM(2025)0046),

— uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z 5 grudnia 2024 r. pt. „Przegląd agendy terytorialnej 2030 – W kierunku bardziej zintegrowanego i obywatelskiego podejścia z silniejszym powiązaniem z polityką spójności" ([12]),

— uwzględniając sprawozdanie roczne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego za rok budżetowy 2023,

— uwzględniając sprawozdanie Europejskiego Trybunału Obrachunkowego z 8 lipca 2024 r. pt. „Przegląd nr 03/2024: Przegląd ram uzyskiwania pewności i kluczowych czynników przyczyniających się do występowania błędów w wydatkach w obszarze spójności za lata 2014–2020",

— uwzględniając sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego nr 22/2024 z 21 października 2024 r. pt. „Podwójne finansowanie z budżetu UE – W systemach kontroli brakuje istotnych elementów, które zredukowałyby zwiększone ryzyko wynikające z zastosowanego w RRF modelu finansowania niepowiązanego z kosztami",

— uwzględniając sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego nr 13/2024 pt. „Absorpcja środków z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności – Postępy są powolne, a ukończenie działań i tym samym osiągnięcie celów RRF jest wciąż niepewne".

— uwzględniając art. 55 Regulaminu,

— uwzględniając opinie przedstawione przez Komisję Budżetową i Komisję Kontroli Budżetowej,

— uwzględniając opinię w formie pisma przedstawioną przez Komisję Zatrudnienia i Spraw Socjalnych,

— uwzględniając sprawozdanie Komisji Rozwoju Regionalnego (A10-0138/2025),

A. mając na uwadze, że polityka spójności jest najważniejszym narzędziem inwestycyjnym UE służącym zmniejszaniu dysproporcji gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a jej długoterminowego charakteru nie wolno zakłócać środkami nadzwyczajnymi ani modyfikacjami mającymi na celu zmianę przeznaczenia funduszy spójności na inne priorytety; mając na uwadze, że fundusze polityki spójności muszą pozostać zarezerwowane do swoich głównych celów;

B. mając na uwadze, że współpraca regionalna może stanowić czynnik sprzyjający innowacji i odporności, a instrumenty polityki spójności powinny umożliwiać rozwój takiej współpracy ponad granicami terytorialnymi i administracyjnymi;

([9]) Dz.U. L 74 z 14.3.2014, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/240/oj.
([10]) Dz.U. C, C/2024/5704, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5704/oj.
([11]) Dz.U. C, C/2025/2018, 30.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2018/oj.
([12]) Dz.U. C, C/2025/773, 11.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/773/oj.

C. mając na uwadze, że polityka spójności odgrywa kluczową rolę w realizacji Europejskiego filaru praw socjalnych, związanego z nim planu działania i głównych celów służących zwalczaniu ubóstwa, zwiększaniu zatrudnienia i stymulowaniu uczenia się przez całe życie; mając na uwadze, że warunkowość związana z praworządnością, a także ze standardami socjalnymi i prawami człowieka, jest niezbędna i wysiłki na rzecz uproszczenia nie mogą jej podważać; mając na uwadze, że dostęp do finansowania z polityki spójności musi zapewniać ochronę i integrację wszystkich ludzi w ich regionach, niezależnie od płci, wieku, narodowości, stanu zdrowia, klasy społecznej, pochodzenia etnicznego, orientacji seksualnej czy tożsamości płciowej;

D. mając na uwadze, że finansowanie w ramach polityki spójności stanowi około 30 % łącznego budżetu UE i służy za jeden z głównych filarów wspierania regionów europejskich, a przy tym, aby zapewnić skuteczne zmniejszanie przezeń dysproporcji terytorialnych i rozwój konwergencji ekonomicznej, finansowanie to powinno zachować swój odrębny charakter, bez łączenia go w przyszłych wieloletnich ramach finansowych (WRF) z innymi środkami finansowymi;

E. mając na uwadze, że uproszczona polityka spójności ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia odporności Europy, sprawiedliwej i zrównoważonej transformacji zielonej i cyfrowej, prawa do pozostania dla wszystkich obywateli UE oraz promowania konkurencyjności UE;

F. mając na uwadze, że do określania lokalnych wyzwań i możliwości najlepiej przygotowane są władze lokalne i regionalne, które przy tym są kluczowymi partnerami w realizacji programu politycznego UE i polityki spójności, ponieważ odpowiadają za 54–58 % łącznych inwestycji publicznych realizowanych przez rządy;

G. mając na uwadze, że przy opracowywaniu kluczowych ram strategicznych, takich jak umowy o partnerstwie, plany sprawiedliwej transformacji i krajowe programy reform, często brakuje koordynacji oraz nie angażuje się w znaczący sposób właściwych władz lokalnych i regionalnych;

H. mając na uwadze, że w obecnym okresie programowania 2021–2027, który opiera się na poprzednich inicjatywach z dalszym rozszerzaniem uproszczonych metod rozliczania kosztów, ograniczono wykaz celów polityki oraz wprowadzono jaśniejszą koncepcję interwencji dzięki wskaźnikom, łagodniejsze wymogi sprawozdawcze i system jednego audytu;

I. mając na uwadze, że polityka spójności pozostaje jednym z najbardziej widocznych i namacalnych symboli europejskiej solidarności, zaś aby zagwarantować, że będzie nadal koncentrować się na swojej podstawowej misji, czyli zmniejszaniu dysproporcji regionalnych i wspieraniu konwergencji gospodarczej i społecznej w całej UE, w przyszłości należy stosować zakaz szkodzenia spójności;

J. mając jednak na uwadze, że instytucje zarządzające, instytucje pośredniczące, beneficjenci i obywatele nadal borykają się ze znacznymi obciążeniami administracyjnymi i wyzwaniami, które nie tylko wpływają na wskaźnik realizacji projektów, ale także podważają efektywność, wiarygodność, widzialność i całościowy odbiór polityki spójności;

K. mając na uwadze, że obciążenie administracyjne beneficjentów związane ze składaniem wniosków i wdrażaniem projektów wspieranych z funduszy spójności wzrasta z każdym kolejnym okresem finansowania i przynosi coraz większy efekt odstraszający, a złożoność i czasochłonny charakter procesu składania wniosków często prowadzą do bilansu zysków i strat, który zniechęca beneficjentów do składania wniosków, ograniczając tym samym ogólną skuteczność i dostępność polityki spójności;

L. mając na uwadze, że uproszczenie funduszy polityki spójności powinno uzupełniać inne instrumenty służące harmonizacji i integracji;

M. mając na uwadze, że przepisy dotyczące zamówień publicznych i pomocy państwa są jednym z głównych źródeł kosztów i obciążeń administracyjnych, wynikających w części z nadmiernie rygorystycznego ich wdrażania we wszystkich państwach członkowskich – a mianowicie z dodatkowych wymogów nakładanych na beneficjentów przez władze krajowe i władze szczebla niższego niż krajowy, wykraczających poza wymogi wynikające z przepisów prawa UE – i z trudności w interpretacji i stosowaniu ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych ([13]) w różnych kontekstach terytorialnych;

([13]) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktat (Dz.U. L 187 z 26.6.2014, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/651/oj).

N. mając na uwadze, że wielokrotnie poprzednie okresy finansowania polityki spójności, a zwłaszcza obecny okres finansowania 2021–2027, rozpoczynały się zbyt późno, co prowadziło do ogromnych zaległości i powolnego wypływu środków z funduszy spójności;

O. mając na uwadze, że decydującą rolę w obecnym spadku wskaźnika wdrażania polityki spójności we wszystkich państwach członkowskich odegrał szereg czynników, w tym opóźnienia w finalizacji pakietu legislacyjnego oraz umów o partnerstwie i programów, jednoczesne wdrażanie Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) oraz zmieniające się i złożone otoczenie regulacyjne;

P. mając na uwadze, że zmieniające się i złożone otoczenie regulacyjne poważnie utrudnia terminowe, wydajne i skuteczne wdrażanie polityki spójności, przy czym złożoność ta sprawia, że dostęp do finansowania w ramach polityki spójności jest w całej UE szczególnie utrudniony dla mniejszych władz lokalnych, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego;

Q. mając na uwadze, że środki upraszczające powinny zapewniać równowagę między potrzebą łatwiejszego i lepszego dostępu do funduszy w celu osiągnięcia trwałych rezultatów, a koniecznością ochrony budżetu UE, z należytym uwzględnieniem obaw i uwag zainteresowanych stron instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych, a przy tym środków tych nie mogą osłabiać komplikacje wprowadzane przy okazji krajowych wymogów audytowych;

R. mając na uwadze, że jeżeli w trakcie wykonywania budżetu UE poziom błędu utrzymuje się na wysokim poziomie, rozporządzenie finansowe ([14]) zobowiązuje Komisję do podjęcia działań naprawczych, takich jak uproszczenie przepisów, poprawa systemów kontroli czy przeprojektowanie programu lub systemów realizacji;

S. mając na uwadze, że zmieniony klucz ustalania wkładów, nazwany „formułą berlińską", w obecnej postaci określonej w załączniku XXVI do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, który dodaje do PKB inne istotne elementy, nie odzwierciedla jeszcze należycie rzeczywistych różnic;

T. mając na uwadze, że wszelkie próby uproszczenia polityki spójności ze strony Komisji muszą uwzględniać fakt, iż zmiany w istniejących praktykach wdrażania mogą dla organów administracyjnych i beneficjentów stanowić z początku dodatkowe obciążenie;

U. mając na uwadze, że podstawą każdej reformy i uproszczenia polityki spójności powinny pozostać zasady zarządzania dzielonego, partnerstwa, wielopoziomowego sprawowania rządów, pomocniczości i podejścia ukierunkowanego na konkretny obszar; mając na uwadze, że model zarządzania dzielonego okazał się podstawowym filarem polityki spójności, zapewniającym dostosowanie funduszy UE do szczególnych potrzeb regionów i obszarów lokalnych, a jednocześnie sprzyjającym odpowiedzialności i rozliczalności na wszystkich szczeblach sprawowania rządów; mając na uwadze, że ramy wielopoziomowego sprawowania rządów wzmacniają współpracę między władzami unijnymi, krajowymi, regionalnymi i lokalnymi, zapewniając skuteczne opracowywanie i wdrażanie strategii politycznych w sposób odzwierciedlający różnorodność terytorialną i maksymalizujący skutki w terenie;

V. mając na uwadze, że zasada pomocniczości mogłaby być lepiej stosowana w środkach na rzecz spójności, na przykład przez wprowadzenie wartości progowych, poniżej których można by odstąpić od niektórych obowiązków i wymogów, jak ma to miejsce w przypadku innych funduszy UE;

W. mając na uwadze, że chociaż do ram polityki spójności na okres programowania 2021–2027 włączono już uproszczenia techniczne w narzędziach rozwoju terytorialnego (takich jak zintegrowane inwestycje terytorialne i rozwój lokalny kierowany przez społeczność), to małe projekty nadal wiążą się z proporcjonalnie wyższymi obciążeniami administracyjnymi (dla beneficjentów) i kosztami administracyjnymi (dla organów odpowiedzialnych za program) niż projekty większe; mając na uwadze, że należy zareagować na obawy Europejskiego Trybunału Obrachunkowego dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, w szczególności nieproporcjonalnych kosztów administracyjnych dla budżetów lokalnych grup działania;

([14]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509 z dnia 23 września 2024 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii (Dz.U. L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

X. mając na uwadze, że w świetle obecnych wyzwań geopolitycznych polityka spójności może odegrać pewną rolę w rozwoju kluczowej infrastruktury podwójnego zastosowania, która zaspokaja potrzeby cywilne w czasach pokoju, a jednocześnie zwiększa odporność terytorialną i usprawnia reagowanie kryzysowe, przy czym nowych priorytetów nie można realizować kosztem długoterminowych inwestycji w spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną UE, ani nie mogą one prowadzić do ich ograniczenia;

Y. mając na uwadze, że polityka spójności konsekwentnie charakteryzuje się zdolnością do absorpcji i skutecznego inwestowania zasadniczo wszystkich przydzielonych na nią środków UE; mając na uwadze, że stopniowy wzrost płatności w drugiej części okresu planowania jest nieodłączną cechą programów wieloletnich, a zatem podobnie pozytywnych wyników można realistycznie oczekiwać pod koniec obecnego okresu programowania;

Z. mając na uwadze, że zachowując regularne audyty ze strony Komisji należy utrzymać i wzmocnić zasadę jednego audytu oraz wdrożyć środki mające na celu ograniczenie dublowania się kontroli i audytów z nadzorem krajowym na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym w odniesieniu do tego samego projektu i beneficjenta, w tym poprzez spójną wykładnię przepisów i minimalizowanie obciążenia administracyjne dla beneficjentów i instytucji zarządzających;

AA. mając na uwadze, że zasada należytego zarządzania finansami wymaga w celu zapewnienia zgodności z przepisami UE niezależnych procedur audytu; mając na uwadze, że nadmierne poleganie wyłącznie na nadzorze krajowym może prowadzić do rozbieżności w egzekwowaniu i monitorowaniu, osłabiając przez to jednolite stosowanie kontroli finansowej we wszystkich państwach członkowskich, a ostatecznie ochronę interesów finansowych UE;

AB. mając na uwadze, że zapewnienie solidnych mechanizmów audytu ma zasadnicze znaczenie dla utrzymania rozliczalności, identyfikowalności i skuteczności wykorzystania funduszy UE, a także pomaga w zapobieganiu nadużyciom finansowym, niewłaściwemu zarządzaniu i niespójnościom w krajowych systemach nadzoru;

AC. mając na uwadze, że polityka spójności musi pozostać odporna na nadużycia finansowe, korupcję i wszelkie próby przekierowywania jej środków z pierwotnej misji i uzgodnionych priorytetów programowych na inwestycje, które służą partykularnym interesom osobistym lub partyjnym; mając na uwadze, że w tym celu należy wzmocnić warunkowość i wbudowane mechanizmy zapobiegania nieprawidłowościom, w tym nadużyciom finansowym, oraz ich wykrywania i korygowania; mając na uwadze, że zasadnicze znaczenie ma w tym względzie właściwe stosowanie zasady partnerstwa, wymogów przejrzystości i polityki zwalczania nadużyć finansowych;

AD. mając na uwadze, że pokrywające się priorytety RRF i polityki spójności ujawniają fragmentację finansowania unijnego i uwydatniają potrzebę wprowadzenia podejścia uproszczonego i konsekwentnego;

AE. mając na uwadze, że art. 20 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów umożliwia już uruchomienie środków tymczasowych ze względu na okoliczności wyjątkowe lub nadzwyczajne;

1. podkreśla kluczową rolę polityki spójności w rozwiązywaniu w ciągu ostatnich pięciu lat wielowymiarowych sytuacji nadzwyczajnych i wyzwań społeczno-gospodarczych w sposób elastyczny i wzmacniający solidarność między państwami członkowskimi; uważa jednak, że nieustanne zmiany regulacyjne osłabiają jej ukierunkowanie strategiczne; podkreśla, że aby stawić czoła wyzwaniom związanym z brakiem równowagi między regionami UE, poprawą jakości życia, sprawiedliwymi transformacjami ekologiczną i cyfrową, tworzeniem wysokiej jakości miejsc pracy, eliminacją ubóstwa, ze szczególnym uwzględnieniem ubóstwa dzieci, oraz kryzysem mieszkaniowym, konieczne jest utrzymanie wysokiego poziomu ambicji w odniesieniu do inwestycji długoterminowych oraz przesłanek i priorytetów ukierunkowanych na konkretne obszary, zgodnie z zasadą zakazu szkodzenia spójności, i skupienie się na wzroście gospodarczym, tworzeniu miejsc pracy i usługach społecznych;

2. ostrzega przed systematycznym przekierowywaniem funduszy spójności na reagowanie kryzysowe, gdyż podważa to ich główny cel, jakim jest wzmocnienie spójności gospodarczej, terytorialnej i społecznej w UE, zmniejszenie dysproporcji regionalnych i wspieranie zrównoważonego rozwoju, z uwagi na to, że finansowanie przeznaczone na ten cel jest ograniczone; apeluje natomiast o utworzenie w budżecie UE stałego, wzmocnionego i specjalnego instrumentu nadzwyczajnego, zapewniającego szybką i skoordynowaną reakcję na przyszłe kryzysy bez uszczerbku dla strukturalnej integralności polityki spójności, tak aby tę ostatnią można było stosować do jej własnych celów podstawowych;

3. podkreśla, że z myślą o efektywności przyszłe reformy muszą opierać się na zarządzaniu dzielonym, wielopoziomowym sprawowaniu rządów i podejściu ukierunkowanym na konkretny obszar; ponadto apeluje o nowoczesną, zdecentralizowaną i wzmocnioną politykę spójności, która w centrum uwagi stawia ludzi, a wspierają ją silne partnerstwa na wszystkich szczeblach, ponieważ taka polityka ma zasadnicze znaczenie dla utrzymania i wspierania jedności UE w obliczu rosnących wyzwań geopolitycznych; nalega na wiążące stosowanie zasady partnerstwa przedstawionej w art. 8 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i rygorystyczną kontrolę w tym względzie ze strony Komisji;

4. pochwala istotne środki upraszczające wprowadzone już w okresie programowania 2021–2027, a w szczególności ulepszone narzędzia cyfrowe e-spójności, szerszą harmonizację przepisów w odniesieniu do wielu funduszy, większą elastyczność w zarządzaniu programami oraz usprawnienie zasad kwalifikowalności; podkreśla potrzebę przejścia od administracji hybrydowej i opartej na dokumentacji papierowej do procesów w pełni cyfrowych, które zwiększy efektywność i ułatwi komunikację elektroniczną między beneficjentami a instytucjami zarządzającymi; uważa, że wysiłkom na rzecz uproszczenia przeszkadza szereg czynników, w tym obciążenie pracą wynikające z opóźnień w programowaniu na okres finansowy 2021–2027, częste zmiany przepisów w tym okresie, złożone wielopoziomowe przepisy dotyczące audytu i kontroli, a także nadmierny rygoryzm przy wdrażaniu nakładający na beneficjentów obciążenia wykraczające poza wymogi UE;

5. podkreśla, że cyfryzacja zarządzania funduszami UE, ich monitorowania, kontroli i odnośnej sprawozdawczości ma zasadnicze znaczenie dla poprawy dostępu potencjalnych odbiorców oraz dla zwiększenia skuteczności i przejrzystości zarządzania funduszami;

6. podkreśla, że uproszczenie powinno być zasadą przewodnią w polityce spójności; podkreśla, że wysiłki na rzecz uproszczenia muszą przede wszystkim koncentrować się na zmniejszeniu obciążenia beneficjentów, ułatwieniu im dostępu do funduszy i ograniczeniu pracy administracyjnej oraz eliminowaniu zbędnego powielania procesów; w związku z tym wzywa państwa członkowskie, aby unikały nadmiernie rygorystycznego wdrażania, czyli dodawania do wymogów UE zbędnych przepisów krajowych, i nakładania na beneficjentów dodatkowych obciążeń; zauważa, że wdrażanie zasad pomocy państwa we wszystkich państwach członkowskich może w niektórych przypadkach zwiększyć złożoność, i podkreśla, że kolejnym czynnikiem wywołującym opóźnienia było pokrywanie się okresów programowania 2014–2020 i 2021–2027, a także ustanowienie Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności;

7. podkreśla, że kluczowe znaczenie dla zapewnienia lepszego wdrażania polityki spójności mają uproszczone przepisy; uważa, że późne przyjęcie przepisów sektorowych i długotrwały proces przyjmowania dokumentów programowych doprowadziły w poprzednich okresach do opóźnień we wdrażaniu programowania, w związku z czym wzywa Komisję do terminowego przedstawienia wniosków na okres finansowania 2028–2034, tak aby programy regionalne można było zatwierdzić niezwłocznie po rozpoczęciu kolejnych WRF; zaleca zbadanie, czy niektóre przepisy i wymogi techniczne można usunąć z rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i włączyć do zestawu wytycznych/podręcznika, aby kształtować pewność i rutynę po stronie instytucji zarządzających i beneficjentów; przypomina, że brak pewności co do wdrażania instrumentów finansowania często skłania organy administracyjne, postępujące zgodnie z zasadą ostrożności, do bardziej restrykcyjnej interpretacji niejasnych przepisów;

8. wyraża zaniepokojenie zarówno brakiem komplementarności finansowania UE z ponad 50 programami wieloletnimi w latach 2021–2027, jak i faktem, iż rosnącą ich częścią – obecnie 40 % w ramach bieżących WRF – zarządza się centralnie, i uważa, że aby polityka spójności odpowiednio zaspokajała przyszłe potrzeby inwestycyjne, łączny budżet przeznaczony na politykę spójności należy utrzymać, a nawet zwiększyć; podkreśla potrzebę skutecznej koordynacji finansowania unijnego i krajowego, a przy tym kładzie nacisk na to, że przyszłe ramy regulacyjne muszą obejmować dogłębną ocenę swoich skutków administracyjnych; wzywa Komisję do promowania najlepszych praktyk przy ocenie systemów krajowych państw członkowskich oraz do podjęcia działań w celu wyeliminowania praktyk powodujących niepotrzebne komplikacje; potwierdza zasadniczą rolę europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w zmniejszaniu dysproporcji regionalnych oraz zwiększaniu dostępności terytorialnej i łączności, zwłaszcza na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, takich jak obszary wiejskie, wyspiarskie, górskie, najbardziej oddalone i wschodnie regiony przygraniczne;

9. wzywa Komisję, aby w przyszłych wnioskach dotyczących uproszczenia koncepcji nowej polityki spójności oraz zapewnienia obowiązkowych konsultacji i zaangażowania władz lokalnych i regionalnych oraz partnerów, w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego i MŚP, zgodnie z art. 3 i 4 europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa, promowała i stosowała podejście oddolne i zdecentralizowane;

10. uważa, że lepsza koordynacja między funduszami i zarządzanie różnymi funduszami spójności w sposób jaśniejszy, spójniejszy, skoordynowany i zharmonizowany, mogłyby utorować drogę polityce spójności skuteczniejszej i bardziej elastycznej, w tym przysłużyć się opracowaniu jednolitego zbioru przepisów i jednej ścieżki audytu ich wdrażania, monitorowania i kontroli; uważa, że wartość dodaną w tym względzie mógłby wnieść jednolity, zintegrowany interfejs informatyczny dla beneficjentów w każdym państwie członkowskim, poddany dogłębnej ocenie skutków i obejmujący wszystkie etapy cyklu programu, umożliwiający prostą elektroniczną wymianę danych i dokumentów, obsługiwany przez zautomatyzowane narzędzie sprawozdawcze, a przy tym dzięki regularnym, łatwo dostępnym aktualizacjom wyników projektów realizowanych w ramach polityki spójności mógłby on zwiększyć przejrzystość funduszy; uważa, że aby uniknąć dalszej fragmentacji narzędzi finansowania i tworzeniu równoległych struktur należy powstrzymać się od tworzenia nowych małych funduszy odrębnych; uważa, że w niektórych przypadkach skuteczniejsze we wdrażaniu rozwiązań strategicznych wyzwań UE mogą być fundusze o fragmentarycznym zakresie i niedużej skali;

11. dostrzega potencjał, jaki wiąże się z utworzeniem w toku następnego przeglądu po 2027 r. jednej platformy europejskiej, która umożliwi beneficjentom, w szczególności małym, szybki dostęp do różnych funduszy europejskich; uważa, że Komisja i państwa członkowskie wszelkie informacje niezbędne do uzyskania dostępu do funduszy UE powinny przekazywać beneficjentom właśnie za pośrednictwem tej platformy, zapewniając również w czasie rzeczywistym wymianę danych na temat odbiorców ostatecznych funduszy, ulepszając w ten sposób gromadzenie danych i umożliwiając tworzenie w programach polityki spójności wspólnych tablic wskaźników monitorowania; uważa, że platforma taka może być konieczna, aby polepszyć akceptację i znajomość funduszy wśród beneficjentów, a przy tym ma potencjał do zwiększenia ich przejrzystości, zapobiegania podwójnemu finansowaniu i wzmocnieniu kontroli finansowej, w tym wykrywania nadużyć finansowych;

12. nalega, aby wszystkie nowe systemy informatyczne lub inne platformy cyfrowe wprowadzone w okresie programowania po 2027 r. pomagały w sprawnym gromadzeniu danych, a nie nakładały na wnioskodawców dodatkowe lub powtarzalne wymogi dotyczące danych;

13. podkreśla jednak, że większa elastyczność nie może odbijać się na długoterminowym planowaniu strategicznym i stabilności inwestycji spójnościowych, a przy tym nie powinna prowadzić do niepewności finansowej i wzrostu złożoności dla beneficjentów końcowych; apeluje, aby korekty priorytetów finansowania w okresie programowania po 2027 r. były dostosowane do celów rozwoju regionalnego;

14. ponownie wyraża poparcie dla nowego rozporządzenia w sprawie BRIDGEforEU i podkreśla potrzebę dalszego upraszczania, zwłaszcza w programach transgranicznych, za pomocą dostosowanych do potrzeb rozwiązań uwzględniających szczególne wyzwania gospodarcze, społeczne i geopolityczne regionów transgranicznych; podkreśla, że polityka spójności musi nadal promować i upraszczać współpracę transgraniczną, transnarodową i międzyregionalną;

15. uważa, że uwzględnianie aspektu i perspektywy płci powinno być promowane na wszystkich etapach przygotowywania i realizacji programów w kolejnych ramach polityki spójności; wzywa do większej spójności w stosowaniu przez państwa członkowskie narzędzia monitorowania aspektu płci w budżetach i podkreśla, że środki upraszczające nie mogą osłabiać wysiłków na rzecz uwzględniania tego aspektu;

16. uważa, że obecna definicja „przedsiębiorstwa znajdującego się w trudnej sytuacji" stanowi nieuzasadnione obciążenie dla organizacji i stanowi niepotrzebną komplikację dla innowacji, konkurencyjności i potencjalnych beneficjentów końcowych funduszy spójności, dlatego należy ją zmienić;

17. zwraca uwagę, że podstawowym warunkiem wstępnym skutecznego i dostosowanego do potrzeb uproszczenia jest aktywne i obowiązkowe zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych w przygotowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę projektów w obszarach, którymi zarządzają; podkreśla, że bez silnego partnerstwa na szczeblach lokalnym i regionalnym oraz bez wzmocnienia ich zdolności administracyjnych polityka spójności może stać się nadmiernie scentralizowanym procesem o niewielkim wpływie na zrównoważony rozwój regionów europejskich;

18. wzywa Komisję do zbadania możliwości włączenia do semestru europejskiego oceny skutków terytorialnych i skutków dla sprawowania rządów; podkreśla, że semestr europejski powinien być zgodny z celami polityki spójności określonymi w art. 174 i 175 TFUE, i wzywa do udziału regionów w realizacji tych celów oraz do bardziej zdecydowanego podejścia terytorialnego; podkreśla, że głównym kryterium ustalania przydziału środków dla państw członkowskich w polityce spójności musi pozostać regionalny PKB na mieszkańca, i uważa, iż można by uzupełnić go innymi regionalnymi wskaźnikami społeczno-gospodarczymi (np. społecznymi, demograficznymi itp.), które pomagają odzwierciedlić sytuację społeczno-gospodarczą regionów, w celu dalszego zmniejszania dysproporcji społecznych i terytorialnych – w tym w obrębie regionów – oraz umożliwienia skuteczniejszego kierowania inwestycji do miejsc, gdzie są najbardziej potrzebne;

19. jest zdania, że krajowe punkty kontaktowe programów objętych zarządzaniem bezpośrednim należy włączyć do programowania funduszy spójności i rozwoju obszarów wiejskich na szczeblu krajowym i regionalnym, aby wspierać synergię i wzmacniać budowanie zdolności w ramach centralnie i wspólnie zarządzanych programów realizowanych na tych samych terytoriach i w tych samych obszarach polityki;

20. zachęca do korzystania ze zintegrowanych narzędzi rozwoju regionalnego, takich jak ZIT i RLKS, oraz proponuje zbadanie możliwości zwiększenia przydziału części budżetu polityki spójności we wszystkich regionach na ZIT, RLKS lub inne instrumenty terytorialne, z uwzględnieniem szczególnych potrzeb obszarów wiejskich i oddalonych oraz wschodnich regionów przygranicznych UE, szczególnie w przypadku projektów, które mogą skutecznie zaspokoić rzeczywiste potrzeby lokalne; zaleca zbadanie propozycji rozwiązania problemów i pomocy technicznej przy wdrażaniu strategii i zmian w badaniach na przestrzeni czasu; jest zdania, że rosnąca liczba zintegrowanych inicjatyw na rzecz rozwoju terytorialnego – w ramach polityki spójności i rozwoju obszarów wiejskich oraz poza nią – często nie ma konkretnych powiązań z europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi, co może zmniejszać trwałość ich skutków;

21. sprzeciwia się jakiejkolwiek formie odgórnej reformy polegającej na centralizacji lub renacjonalizacji programowania polityki spójności i przypomina, że jej podstawowymi zasadami przewodnimi muszą pozostać wielopoziomowe sprawowanie rządów, pomocniczość, zarządzanie dzielone i podejście ukierunkowane na konkretny obszar; uważa, że chociaż Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności został zaprojektowany w taki sposób, aby zapewnić szybką reakcję na wyzwania gospodarcze, przy jego wdrażaniu napotkano poważne problemy, w tym niskie wskaźniki absorpcji, opóźnienia w wypłacie środków i brak przejrzystości procesu alokacji; dostrzega jednak w tym instrumencie pewne pozytywne zmiany, w szczególności wprowadzenie standardów zielonych inwestycji i zasady „nie czyń poważnych szkód”; zwraca uwagę na fakt, że w programach objętych zarządzaniem bezpośrednim wypłata środków państwom członkowskim niekoniecznie odzwierciedla liczbę i znaczenie ustalonych kamieni milowych i wartości docelowych;

22. podkreśla, że model scentralizowany ujawnił szereg krytycznych słabości, w szczególności w odniesieniu do identyfikowalności, rozliczalności, efektywności i długoterminowego wpływu finansowania UE ([15]); podkreśla, że należą do nich niewystarczające zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych oraz społeczeństwa obywatelskiego, a także opóźnienia, ograniczona przejrzystość i ryzyko nieukończenia działań; ostrzega, że brak solidnych mechanizmów monitorowania i przejrzystych wymogów w zakresie audytu może osłabiać wiarygodność instrumentów finansowych UE i ich długoterminowe skutki; apeluje o silniejszy nadzór nad wypłatami i zweryfikowanymi wynikami oraz większą zgodność między nimi, aby zagwarantować, że środki unijne przynoszą obywatelom i przedsiębiorstwom wymierne korzyści; podkreśla, że wielopoziomowe sprawowanie rządów umożliwia opracowanie rozwiązań dostosowanych do potrzeb wszystkich regionów, i kładzie nacisk na znaczenie inkluzywnych procesów współprojektowania z udziałem władz lokalnych i regionalnych;

([15]) Dz.U. C 114 z 29.3.2023, s. 5; Dz.U. C, C/2024/5471, 10.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5471/oj, (ustępy 53–56).

23. sprzeciwia się koncepcji jednego programu krajowego, ponieważ nie angażuje on odpowiednio władz regionalnych i lokalnych, a przy tym jest znacznie oderwany od realiów panujących w terenie, a ponadto osłabiałby, a nawet eliminował zdolność polityki spójności do uwzględniania różnych potrzeb polityk sektorowych, celów i specyfiki instrumentów makroregionalnych, krajowych, regionalnych lub lokalnych; utrzymuje, że wykorzystanie programów ukierunkowanych na konkretny obszar, zarządzanych na szczeblu regionalnym NUTS 2 ([16]), miało kluczowe znaczenie dla zaspokojenia rzeczywistych potrzeb w terenie i dla skutecznego zmniejszenia w przeszłości społeczno-gospodarczych różnic regionalnych, dlatego musi nadal stanowić trzon polityki spójności w przyszłości;

24. kładzie nacisk na znaczenie współpracy, wymiany wiedzy i budowania zdolności władz lokalnych i regionalnych, w tym inwestycji w ich zdolności techniczne i administracyjne; ostrzega, że bez silnego partnerstwa z władzami lokalnymi i regionalnymi polityka spójności może ulec nadmiernej centralizacji i utracić skuteczność w promowaniu zrównoważonego rozwoju regionalnego; podkreśla, że wysiłki na rzecz uproszczenia powinny promować rolę władz lokalnych i regionalnych, które mają kluczowe znaczenie dla pomyślnej realizacji projektów finansowanych przez UE, zwłaszcza z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu Spójności i programów Interreg; zaznacza, że kluczowe znaczenie dla zapewnienia skuteczności, istotności terytorialnej i odporności polityki spójności ma zwiększenie zaangażowania władz lokalnych i regionalnych, w tym na etapie programowania; apeluje o usprawnienie procedur przez zrównoważone podejście, przy jednoczesnym zachowaniu wielopoziomowego sprawowania rządów i miejscowej wartości dodanej udziału podmiotów lokalnych i regionalnych;

25. przyznaje, że mechanizmy oparte na wynikach mogą zwiększyć skuteczność polityki spójności i jej ukierunkowania na wyniki; ostrzega jednak przed sztywnym lub uniwersalnym narzuceniem tego modelu w okresie programowania 2028–2034; podkreśla, że chociaż takie mechanizmy mogą sprzyjać efektywności, muszą uwzględniać specyfikę różnych sektorów wydatków i różnorodność beneficjentów końcowych, zwłaszcza w takich obszarach jak badania naukowe, polityka społeczna i infrastruktura lokalna, w których wyniki krótkoterminowe i wymierne mogą nie w pełni uwzględniać skutki długoterminowe;

26. przestrzega, że obecne instrumenty oparte na wynikach często posługują się scentralizowanymi strukturami zarządzania, co może ograniczać zdolność władz regionalnych i lokalnych do skutecznego zaspokajania konkretnych potrzeb miejscowych; podkreśla, że zastosowanie w przyszłości wdrażania opartego na wynikach nie powinno odbywać się kosztem podstawowych zasad polityki spójności, takich jak wielopoziomowe sprawowanie rządów, pomocniczość i podejście ukierunkowane na konkretny obszar, oraz że muszą mu towarzyszyć znacznie silniejsze gwarancje zapewniające należyte zarządzanie funduszami UE;

27. wzywa Komisję, aby przyjęła elastyczne i zrównoważone ramy finansowania łączące finansowanie oparte na wynikach i tradycyjne finansowanie oparte na kosztach, umożliwiając dostosowanie indywidualnych rozwiązań do warunków lokalnych; popiera większe wykorzystanie płatności ryczałtowych opartych na kamieniach milowych, zgodnie z praktyką stosowaną w programie „Kreatywna Europa", przy jednoczesnym zapewnieniu władzom lokalnym i regionalnym autonomii niezbędnej do wdrażania polityki spójności;

28. przyznaje w szczególności, że władze, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i MŚP nie powinny cierpieć z powodu wprowadzenia modeli opartych na wynikach, biorąc pod uwagę zwłaszcza ograniczony charakter zasobów finansowych, które mogą przeciętnie poświęcić na prefinansowanie lub buforowanie potencjalnych strat w przypadku nieosiągnięcia celów;

29. przyznaje, że problemy z płynnością zniechęcają potencjalnych beneficjentów, w tym władze lokalne, które w pewnych państwach członkowskich cierpią z powodu braku autonomii fiskalnej i budżetowej, do ubiegania się o projekty finansowane w ramach polityki spójności; w związku z tym, aby umożliwić szybką wypłatę funduszy polityki spójności, wzywa do znacznego i dostosowanego do potrzeb zwiększenia płatności zaliczkowych w takich przypadkach, a także na obszarach wiejskich, transgranicznych i wyspiarskich, oraz do uproszczenia zasad współfinansowania;

([16]) NUTS (nomenklatura jednostek terytorialnych do celów statystycznych) jest unijnym systemem klasyfikacji służącym do określania regionów państw w celach statystycznych. „NUTS 2" identyfikuje regiony podstawowe (na potrzeby polityki regionalnej).

30. przyjmuje z zadowoleniem propozycję Komisji przedstawioną w toku śródokresowego przeglądu polityki spójności na lata 2021–2027, zgodnie z którą programy w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu", przeprowadzone w regionach NUTS 2, które graniczą z Rosją, Białorusią lub Ukrainą, powinny korzystać z możliwości jednorazowej płatności zaliczkowej w wysokości 9,5 % alokacji programu oraz finansowania z UE na poziomie 100 %; wzywa Komisję do zaproponowania dodatkowych środków w celu zaspokojenia potrzeb wschodnich regionów przygranicznych UE;

31. wyraża zaniepokojenie regularnymi doniesieniami od zainteresowanych stron o tym, że przy przygotowywaniu umów o partnerstwie państwa członkowskie nie stosuj zasad horyzontalnych; proponuje, aby europejski kodeks postępowania w zakresie partnerstwa wpisać bezpośrednio do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w celu uzyskania przez kodeks wiążącego charakteru i stosowania go do programów, które są objęte zarządzaniem bezpośrednim i mają oddziaływanie terytorialne; wzywa Komisję do ścisłego egzekwowania zasady partnerstwa i zastanowienia się nad środkami, które zwiększałyby uprawnienia Parlamentu w zakresie nadzoru i monitorowania umów partnerstwa i programów; wzywa Komisję do dopilnowania, aby państwa członkowskie sprawowały regularny nadzór w celu zagwarantowania właściwych kompetencji i zapobiegania nadużyciom finansowym, przy czym nadzorem powinny objąć też partnerów podczas monitorowania i wyboru ekspertów;

32. przypomina o znaczeniu ścisłego stosowania przepisów finansowych UE we wszystkich programach i w odniesieniu do wszystkich beneficjentów w celu uniknięcia wszelkich form nadużyć finansowych, konfliktów interesów, korupcji, podwójnego finansowania i prania pieniędzy; wzywa Komisję i państwa członkowskie do zaproponowania dodatkowych środków służących zapobieganiu podwójnemu finansowaniu i unikania go, zwiększeniu możliwości dla projektów zintegrowanych, zapewnieniu interoperacyjności narzędzi eksploracji danych i zminimalizowaniu obowiązków instytucji zarządzających w zakresie przechowywania danych; ponawia apel do Komisji, by wprowadziła obowiązek korzystania z narzędzi informatycznych takich jak system wczesnego wykrywania i wykluczania (EDES) i ARACHNE w odniesieniu do wszystkich funduszy UE, w tym podlegających zarządzaniu dzielonemu, oraz by zapewniła lepsze wykorzystywanie nowej technologii w celu zwiększenia kontroli i ochrony budżetu UE przed nadużyciami finansowymi i niewłaściwym wykorzystywaniem funduszy; podkreśla potrzebę równowagi między uproszczeniem a ochroną budżetu UE; przypomina, że działania służące uproszczeniu powinny być zgodne z zasadami dobrej administracji, zamówień publicznych i kontroli – wszystkie z nich mają kluczowe znaczenie dla warunkowości społecznej i środowiskowej, a także z zasadą praworządności;

33. apeluje, aby Komisja zleciła badania na temat synergii między funduszami spójności a programami sektorowymi, tak jak zrobiła to w przypadku programu „Horyzont Europa";

34. apeluje o bardziej bezpośredni dostęp do finansowania z UE dla władz regionalnych i lokalnych, a także miast i władz miejskich, m.in. dzięki szerszemu wykorzystaniu ZIT i projektów skierowanych do partnerów społecznych i gospodarczych; wzywa Komisję do zbadania dodatkowych sposobów zapewnienia władzom lokalnym i regionalnym, społeczeństwu obywatelskiemu i innym beneficjentom możliwości dalszego korzystania z finansowania z UE w przypadku, gdy rządy krajowe naruszają praworządność, bez uszczerbku dla stosowania rozporządzenia dotyczącego warunkowości w zakresie praworządności ([17]); podkreśla, że aby zachować skuteczność decyzji o zawieszeniu, do czasu osiągnięcia jej celów i spełnienia wszystkich warunków dostępu do finansowania środków finansowych nie można przenosić do innych programów;

35. apeluje ponadto o utworzenie stałej sieci doradczej wspierającej gminy w radzeniu sobie ze złożonymi aspektami wdrażania polityki spójności, która koordynowałaby swoje prace z już istniejącymi programami lub strukturami;

36. przyjmuje z zadowoleniem narzędzia takie jak zestaw narzędzi dla obszarów wiejskich UE, mające służyć beneficjentom jako przewodnik po dostępnych programach; podkreśla jednak, że potrzeba takich punktów kompleksowej obsługi uwypukla nadmierną złożoność obecnych struktur, które pozostają niedostępne dla wielu beneficjentów, zwłaszcza dla małych organów publicznych;

([17]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2020/2092 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii (Dz.U. L 433 I z 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj).

37. podkreśla pilną potrzebę zwiększenia inwestycji w budowanie skutecznych i adekwatnych zdolności administracyjnych wraz z przypisanymi do nich zasobami finansowymi i pomocą techniczną, zwłaszcza u władz lokalnych i regionalnych, w tym na obszarach wyspiarskich i oddalonych, ze szczególnym uwzględnieniem regionów o historycznie niskim wskaźniku absorpcji, w celu wsparcia zdecentralizowanego i skutecznego zarządzania funduszami UE i ich wdrażania;

38. wzywa do wzmocnienia w ramach polityki spójności instrumentów pomocy technicznej, takich jak opracowane w wyniku współpracy między Europejskim Bankiem Inwestycyjnym a Komisją w celu wspierania zdolności planowania strategicznego inwestycji terytorialnych, a także ukierunkowanego wsparcia doradczego w zakresie identyfikacji, planowania i przygotowywania projektów; dostrzega kluczową rolę instrumentów finansowych we wspieraniu konkurencyjności we wszystkich regionach UE i wykorzystywania zarówno środków prywatnych, jak i środków publicznych;

39. podkreśla, że powodzenie polityki spójności zależy od przyszłościowego i integracyjnego charakteru przyjmowanych strategii, odpowiedniego zaangażowania zainteresowanych stron i społeczeństwa obywatelskiego oraz od należytego zarządzania; dostrzega potrzebę promowania podejścia do zarządzania opartego na wynikach, w tym stosowania mierzalnych wskaźników i modeli teorii zmian na potrzeby oceny programów; podkreśla wagę przeznaczania konkretnych zasobów na budowanie zdolności partnerów społecznych oraz na wzmacnianie przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego ich roli w zakresie dobrego zarządzania i wdrażania funduszy UE;

40. zwraca się do Komisji o zaproponowanie, w nowych ramach pomocy państwa, dalszego uproszczenia stosowania zasad pomocy państwa w przypadku finansowania międzysektorowego związanego ze spójnością, łączącego środki unijne i krajowe (takie jak finansowanie z wielu funduszy w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus i EFRR) w celu ograniczenia błędów i obciążeń administracyjnych na szczeblu krajowym i regionalnym, a jednocześnie zwiększenie skuteczności inwestycji w ramach polityki spójności w terenie i unikanie zakłóceń na rynku; wzywa Komisję do zbadania, czy programy zarządzania dzielonego mogłyby w niektórych przypadkach podlegać wyłączeniom z zasad pomocy państwa podobnym jak programy objęte zarządzaniem bezpośrednim, przykładowo, program „Horyzont Europa" czy instrument „Łącząc Europę";

41. wzywa Komisję, by w kontekście zbliżającego się przeglądu dyrektywy w sprawie europejskich zamówień publicznych ([18]) dalej promowała rokowania zbiorowe i stosowanie klauzuli społecznej; podkreśla, że instytucje zamawiające muszą wykluczać z przetargów publicznych podmioty gospodarcze prowadzące działalność; apeluje, aby przepisy regulujące politykę spójności umożliwiały przydzielanie środków publicznych wyłącznie tym przedsiębiorstwom, które przestrzegają praw pracowniczych i obowiązujących przepisów dotyczących warunków pracy;

42. stoi na stanowisku, że należy wzmocnić zasadę jednego audytu, i przypomina, że w praktyce stosowanie podejścia opartego na zasadzie jednego audytu zależy od solidnych i wiarygodnych prac kontrolnych przeprowadzonych przez organy audytowe w państwach członkowskich; podkreśla, że w następnej polityce spójności należy wprowadzić zmienione, wzmocnione i jednolite podejście do audytów i kontroli, które poprzez wzmocnienie kontroli prewencyjnych (ex ante) na początku okresu budżetowego celem zmniejszenia niedociągnięć i ryzyka w zakresie kontroli powinno spowodować spadek zarówno poziomu błędu, jak i poziomu nadużyć finansowych; podkreśla wagę dostosowania tego podejścia do zaleceń Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, w szczególności celem poprawy zarządzania finansami, podniesienia efektywności wydatków oraz zagwarantowania, że błędy stwierdzone w poprzednich okresach programowania nie będą się powtarzały;

43. apeluje o większą spójność interpretacji przepisów przez organy kontrolne w całej UE i we wszystkich funduszach oraz opowiada się za oparciem strategii audytu w większym stopniu na analizie ryzyka, aby uniknąć niepotrzebnego dublowania się działań, przy jednoczesnym zapewnieniu skutecznego nadzoru finansowego i zapobiegania nadużyciom finansowym; podkreśla, że programy realizowane przez państwa członkowskie objęte mechanizmem warunkowości w zakresie praworządności lub procedurą przewidzianą w art. 7 oraz państwa, które nie uczestniczą w Prokuraturze Europejskiej, muszą podlegać ściślejszej kontroli;

([18]) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (Dz.U. L 94 z 28.3.2014, s. 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

44. wzywa Komisję do zaproponowania standaryzacji i szerszego stosowania uproszczonych metod rozliczania kosztów i finansowania niepowiązanego z kosztami operacji oraz podkreśla kluczową rolę tych rozwiązań w zmniejszaniu obciążeń administracyjnych, obniżaniu poziomu błędu i poprawie wyników; zaleca rozszerzenie tych mechanizmów, w szczególności złagodzenie wymogów dotyczących progów dla zamówień publicznych, weryfikacji i audytu; podkreśla ich przydatność w celu ograniczenia biurokracji i przyspieszenia realizacji w sytuacjach, w których cele są niewątpliwie łatwe do zweryfikowania, zwłaszcza w przypadku mniejszych beneficjentów, takich jak władze lokalne, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i lokalne grupy działania, lub w projektach z udziałem mikroprzedsiębiorstw i podmiotów gospodarki społecznej; wzywa Komisję do zbadania możliwości wprowadzenia uproszczonych procedur sprawozdawczości i audytu, w celu znalezienia równowagi między uproszczeniem a należytym zarządzaniem finansami, dla władz lokalnych jednostek poniżej 100 000 mieszkańców oraz dla beneficjentów na obszarach wiejskich, na wyspach i w regionach UE najbardziej oddalonych;

45. uważa, że konieczna jest zmiana podejścia do audytów i kontroli poprzez odejście od ekstrapolacji statystycznej przy korektach finansowych w celu wyraźnego rozróżnienia między błędami niezamierzonymi a nadużyciami finansowymi, aby zagwarantować, że korekty będą ukierunkowane wyłącznie na przypadki systemowych nieprawidłowości i celowych nadużyć finansowych, oraz aby uniknąć nadmiernych obowiązków lub obciążenia finansowego beneficjentów i instytucji zarządzających; podkreśla, że obciążenia administracyjne i finansowe związane z kontrolą finansową i audytem, a także z działaniami pokontrolnymi, powinny być zawsze proporcjonalne do wielkości funduszy i związanego z nimi ryzyka;

46. wzywa Komisję do zbadania możliwości wzmocnienia wzajemnego uzupełniania się funduszy UE, w tym poprzez ponowne włączenie przewidzianych w EFRROW interwencji na rzecz rozwoju opartego na społeczności i rozwoju lokalnego do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów;

47. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu, Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu, Europejskiemu Komitetowi Regionów oraz parlamentom narodowym i regionalnym państw członkowskich.